

Nr 130.

Av herr **Trygger m. fl.**, om ändrad lydelse av 15 kap. 24 § strafflagen.

1862 års svenska strafflag har i vida större utsträckning än så väl samtida som senare främmande strafflagar undandragit brottsliga gärningar allmänt åtal, i det att den ej blott ifråga om en hel del brott stadgat, att de allenast skulle kunna åtalas av målsägande, utan jämväl i betydande utsträckning gjort allmän åklagares ingripande beroende av målsägandens angivelse. Efter lagens tillkomst har emellertid utvecklingen alltmera gått i den riktning, att åklagarmaktens åtalsbefogenhet vidgats. Brott, som ursprungligen allenast kunnat av målsäganden åtalas, kunna numera åtalas av allmän åklagare efter angivelse av målsäganden (såsom fallet är ifråga om vårdslöshetsbrott av gäldenär i konkurs) eller ha rent av lagts under allmänt åtal (såsom fallet är ifråga om oredlighetsbrott av gäldenär i konkurs samt numera ock ifråga om olovligt brukande av annan tillhörigt fortskaffningsmedel). Och brott, som tidigare kunnat av allmän åklagare åtalas, allenast om målsägande angivit detsamma till åtal, ha utan vidare lagts under allmänt åtal (såsom fallet är ifråga om försnillnings- samt trolöshetsbrotten).

Det lärer emellertid få anses obestriddigt, att vår strafflag ännu alltjämt i större utsträckning än andra främmande strafflagar och i större utsträckning, än hänsynen till samhällets intresse av rättsskydd kan anses medgiva, undandraget allmän åtalsmyndighet befogenhet att inskrida mot brottsliga gärningar. Ett sådant fall synes oss särskilt föreligga ifråga om det brott, som omförmäles i strafflagen kap. 15 § 23. Ifråga om detta brott, som föreligger, då man hotar någon muntligen eller skriftligen med brottslig gärning på sådant sätt eller under sådana omständigheter, att anledning är att befara, det hotet verkställas skall, gäller alltjämt, att det allenast må åtalas av målsäganden själv. Ifrågavarande brott lyder enligt främmande strafflagsstiftning vanligen under allmänt åtal. Undantag utgöra särskilt den finska strafflagen, enligt vilken motsvarande brott dock kan av allmän åklagare åtalas, om målsäganden anger detsamma till åtal, samt den norska strafflagen, enligt vilken brottet kan av allmänna åklagaren åtalas ej blott efter begäran av målsägande, utan även om hotet avsett ett obestämt flertal av personer, eller om offentligt åtal finnes påkallat av allmänna hänsyn. Ingenstädes synes ifrågavarande brott beivran ha gjorts beroende av att målsäganden själv anställer åtal.

Den svenska lagens åtalsregel angående detta brott har ock i rättslivet vid flera tillfällen visat sig innebära ett bristfälligt rättsskydd. Sålunda har det vid flera tillfällen inträffat, att en hustru, som av sin man hotats med svår misshandel eller rent av till livet, vänt sig till polismyndighet för att påkalla rättsskydd, men av denna måst avvisas med förklaring, att sådant endast kunde ernås därigenom att den förfördelade maken själv vid domstol väcker talan om ansvar. Visserligen har i senare tid genom lagstiftningen angående behandling av alkoholister beretts hustrun en vidsträckt möjlighet att vinna rättsskydd i den ordning, som nämnda lagstiftning stadgar, därest hotet mot hustruns personliga säkerhet har sin grund i alkoholism eller om mannen redan blivit upprepade gånger bestraffad för fylleri. Och där hotet mot hennes rättsfrid har sin grund i sinnessjukdom hos mannen, kan ävenledes ett liknande rättsskydd beredas henne. Men i andra fall är rättsskyddet för hennes del helt och hållet betingat av att hon själv vid domstol för talan mot sin make. Detta lagens ståndpunkttagande synes ur rättsskyddets synpunkt vara i högsta grad otillfredsställande. Det kan rimligen krävas, att hos oss, liksom i Norge och Finland, den allmänna åklagaren skall äga befogenhet att ingripa på hustruns angivelse. Möjligen kan man ock för dylika fall härmed låta sig nöja. Hänsynen till familjelivets fred synes böra föranleda, att lagen för dylika fall intager samma ståndpunkt, som den intagit, då den ifråga om brott enligt strafflagen kap. 14 § 21, som blivit begånget mot maka, gör allmän åklagares ingripande beroende av målsägandens angivelse. Och även i andra fall torde den enskildes intresse av rättsskydd kunna anses vara tillräckligt tillvarataget, därest allmän åklagare äger ingripa efter angivelse av målsägande. För den svenska rättens del kan härvid särskilt göras gällande, att, då strafflagen även ifråga om så pass svåra misshandelsbrott som de, vilka avhandlas i kap. 14 § 12, uppställt såsom allmän regel, att allmän åklagare äger ingripa allenast efter angivelse av målsägande, man icke lär kunna kräva, att denna myndighet utan vidare skall äga befogenhet att ingripa ifråga om ett blott hot om brottslig gärning.

Ett undantag måste emellertid göras för sådana fall, då brottets beivran är av särskild betydelse med hänsyn till rättsfriden inom samhället överhuvud. Den norska strafflagen har också, som ovan är nämnt, tagit hänsyn härtill, då den stadgar, att offentligt åtal utan vidare kan äga rum, om sådant finnes påkallat av allmänna hänsyn. Dylika fall, då brottets beivran är av särskild betydelse med hänsyn till rättsfriden inom samhället överhuvud, kunna särskilt föreligga, därest dylik gärning förövas av medlemmar av organisationer i ändamål att systematiskt öva påtryckning även på utanför dessa stående medborgare, som icke äro villiga att rätta sig efter de anvisningar eller påbjudanden, som utfärdats av dylika organisationer. I dylika fall kan lätteligen en sådan situation föreligga, att rättsfriden inom samhället överhuvud genom gärningen sättes i fara. Och att för dylika fall lägga brottet ifråga under allmänt åtal

synes så mycket mindre betänkligt, som främmande strafflagsstiftningar, på sätt ovan anförts, vanligen uppställa en generell sådan åtalsregel ifråga om brott av detta slag.

Vad särskilt den svenska lagen beträffar gäller väl, att den icke ens ifråga om misshandel enligt strafflagen kap. 14 § 12 uppställt en dylik generell grundsats. Men härvid är likvisst att märka, att strafflagen såväl ifråga om dylik misshandel som ock i fråga om de allra lindrigaste misshandelsfallen samt även ifråga om ett blott resande av livsfarligt vapen i kap. 14 § 45 uppställt den grundsatsen, att allmän åklagare utan vidare äger ingripa, därest brottet "blivit förövat vid sådant tillfälle eller å sådan ort, som i 11 kap. 9 och 15 § omförmäles." Med minst samma fog, som ifråga om de lindrigaste fallen av misshandel eller ett blott resande av livsfarligt vapen, synes då ock kunna krävas, att brott enligt kap. 15 § 23, som förövas under dylika förhållanden, utan vidare bör hemfalla under allmänt åtal. En ändring i sådan riktning av lagens åtalsregler i strafflagen kap. 15 § 24 synes därför ock vara synnerligen väl grundad.

På grund av vad ovan anförts få vi sålunda hemställa,

att riksdagen för sin del måtte besluta, att strafflagen kap. 15 § 24 skall erhålla följande ändrade lydelse:

"Brott, som i 22 § 1 mom. sagt är, må ej åtalas av allmän åklagare, där ej målsäganden angiver det till åtal eller ock genom brottet någon tvingats att deltaga i arbetsinställelse eller hindrats att återgå till arbetet eller att övertaga erbjudet arbete; ej heller må brott som i 23 § sägs, åtalas av *allmän åklagare*, där *ej målsägande brottet till sådant åtal angiver, eller det blivit förövat vid sådant tillfälle eller å sådan ort, som i 11 kap. 9 eller 15 § omförmäles.*"

Stockholm den 21 januari 1931.

Ernst Trygger.

Joh. Nilsson
i Kristianstad.

J. B. Johansson.

K. von Geijer.

G. Sederholm.

K. J. Gustafsson.

Ludvig Widell.

A. O. Frändén.

